మహా భారతము

అశ్వమేధ పర్వము

తృతీయోధ్యాయము

సర్పయాగ సందర్భంలో జనమేజయునకు వైశంపాయనమహర్షి చెప్పిన మహా భారత కథను, నైమిశారణ్యంలో సత్రయాగ సందర్భంలో సూతుడు అనే పౌరాణికుడు శౌనకాది మహామునులకు వినిపించాడు.

ఆ ప్రకారంగా శ్రీ కృష్ణుడు అర్జునునికి ఆత్మ విద్య బోధించిన తరువాత ఇలా అన్నాడు.

"ఓ అర్జునా! నా చిత్తము నా తండ్రి-వసుదేవుని చూడ వలెనని ఆరాటపడుతున్నది. నేను త్వరగా ద్వారకకు వెళ్లవలెను. మీ అనుమతి కోసం ఎదురు చూచుచున్నాను." అని అన్నాడు.

"కృష్ణా! అయితే మనము వెంటనే హస్తినకు వెళుదాము. నేను, నీ ద్వారక ప్రయాణము గురించి ధర్మజునకు చెప్పి ఒప్పిస్తాను. ఆయన కూడా నిన్ను సంతోషంగా ద్వారకకు పంపుతాడు." అని అన్నాడు అర్జునుడు.

తరువాత కృష్ణార్జునులు ద్వారకకు ప్రయాణమయ్యారు. రథము ఎక్కిన తరువాత అర్జునుడు శ్రీ కృష్ణునితో ఇలా అన్నాడు.

"ఓ కృష్ణా! నీ దయ వలన కౌరవ సైన్యము అనే సాగరమును దాట

గలిగాము. యుద్ధములో శత్రువులను జయించాము. భీష్ముడు, ద్రోణుడు, కర్ణుడు మొదలగు మహా వీరులను జయించాము. ఈ విజయము నీది. నీవు ముందుగా మా శత్రువులను చంపిన తరువాత, మేము ఈ కీర్తిని ప్రతిష్ఠలను పొందాము. ధర్మరాజు చక్రవర్తిగా పట్టాభిషిక్తుడయ్యాడు. సర్వాంతర్యామివి. నీ మహిమ గురించి పొగడటం నా తరమా! దామోదరా! నీవు ఈ విశ్వ సంవిధాతవు. నీ తేజస్సే అగ్నిష్టోమము (అన్ని అగ్నుల స్వరూపము). నీవే కాలస్వరూపుడవు. నీ ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాసములే వాయువు (పంచ భూతము లలో ఒకటి). నీ కోపమే మృత్యువు. నీ అనుగ్రహమే లక్ష్మీ కటాక్షము. నీ మూలము గానే మానవులకు సుఖదుఃఖములు, జననమరణములు సంభవిస్తున్నాయి. ఈ చరాచర జగత్తులు నీ వలననే ఉద్భవించి నీ లోనే లయమవుతున్నాయి. నీవు భావమునకు అతీతుడవు. ఈ సర్వజగత్తుకు నీవే పతివి.

ఓ కృష్ణా! నారదుడు, దేవలుడు, కౌశికుడు, పారాశర్యుడు మొదలగు మహామునులు, భీష్ముడు, చెప్పిన మంచి మాటలు విని నీవు సకల ధర్మ స్వరూపుడవు అని తెలుసుకున్నాను. అంతే కాకుండా నీవు నా మీద ఉన్న కరుణా కటాక్ష ముల వలన నాకు మరలా అధ్యాత్మ విద్యను బోధించావు. నేను బ్రహ్మానందాన్ని పొందాను." అంటూ అర్జునుడు శ్రీ కృష్ణుని భక్తితో ప్రార్థించాడు.

ఆ మాటలు విన్న వాసుదేవుడు చిరునవ్వుతో అర్జునునితో ఆదరించాడు. అభినందించాడు. కృష్ణార్జునులు ఇద్దరూ హస్తినాపురముచేరుకున్నారు. ముందుగా ధృతరాష్ట్రుని వద్దకు పోయి ఆయన ఆశీర్వాదము, గాంధారి ఆశీర్వాదము తీసుకున్నారు. తరువాత కుంతీదేవి ఆశీర్వాదము తీసుకున్నారు. తరువాత విదురుడు, ధౌమ్యుడు, యుయుత్సుడు, సంజయుడు మొదలగు

వారిని దర్శించుకున్నారు. తరువాత ధర్మరాజు వద్దకు వెళ్లారు. ధర్మరాజు శ్రీ కృష్ణుని ఆలింగనము చేసుకున్నాడు. అర్జునుడు అన్నగారికి భక్తిపూర్వకంగా నమస్కరించాడు.

మరునాడు కృష్ణార్జునులు కలిసి ఆస్థాన మండపములో ఉన్న ధర్మరాజు వద్దకు వెళ్లారు. అప్పుడు అర్జునుడు ధర్మరాజుతో ఇలా అన్నాడు.

"అన్నయ్యా! మన బావ, శ్రీ కృష్ణుడు, హస్తినకు వచ్చి చాలా రోజులు అయింది. ద్వారకలో శ్రీ కృష్ణుని తండ్రి వసుదేవుడు, శ్రీ కృష్ణుని సోదరులు ఆయన కోసరము ఎదురు చూస్తుంటారు కదా! వారిని చూడడం కోసరం శ్రీ కృష్ణుడు కూడా ఆతురతగా ఉన్నాడు. అందువలన తమరు అనుమతి ఇస్తే శ్రీ కృష్ణుడు ద్వారకకు బయలు దేరుతాడు. అక్కడ తండ్రి వసుదేవుని, తల్లి దేవకీదేవిని, అన్న బలరాముని సంతోషంతో దర్శిస్తాడు. కొంతకాలము వారితో గడిపి మరలా హస్తినాపురమునకు వస్తాడు. కాబట్టి తాము ఆలోచించి ఒక నిర్ణయము తీసుకోండి." అని అన్నాడు అర్జునుడు.

ఆ మాటలు విన్న ధర్మరాజు చాలా సంతోషించాడు. "తమ్ముడూ అర్జునా! అలాగే చేద్దాము. కృష్ణా! తమరు ద్వారకు పోయి మా బదులుగా తమరి తండ్రి వసుదేవునికి, తల్లి దేవకీదేవికి మా నమస్కారములు తెలియచేయండి. బలరామునికి మా నమస్కారములు తెలియజేయండి. తక్కిన బంధువులను మిత్రుల యోగక్షేమములు పేరుపేరునా అడిగినట్టు చెప్పండి. కొన్నిరోజులు వారితో గడిపి, తమరు బంధు మిత్ర సపరి వార సమేతంగా నేను చేయబోవు అశ్వమేధ యాగమునకు రండి." అని సాదరంగా ఆహ్వానించాడు.

తరువాత శ్రీ కృష్ణుడు కుంతీ దేవిని కలిసి ఆమె అనుమతి

తీసుకున్నాడు. ద్రౌపదిని, సుభద్రను కలిసాడు. వారి అనుమతి తీసుకున్నాడు. సుభద్రను తనతో తీసుకొని పోవుటకు కుంతీదేవి, అర్జునుడు అనుమతి తీసుకున్నాడు. వారు సంతోషంతో అంగీకరించారు.

తరువాత శ్రీకృష్ణుడు ద్వారకకు ప్రయాణము అయ్యాడు. ద్వారకకు పోతున్నాడే కాని కృష్ణుడి మనసు మాత్రము అర్జునుని వెంటనే ఉంది. రథము ముందుకు పోతుంటే కృష్ణుడు, అర్జునుని వెనక్కు తిరిగి మాటి మాటికీ చూస్తున్నాడు. అర్జునుడు కనుమరుగు అయ్యేంత వరకూ కృష్ణుని అలా చూస్తూనే ఉన్నాడు. శ్రీకృష్ణుడు, సాత్యకి ఒక రథం మీద వెళుతుంటే వెనక సుభద్ర వేరొక రథం మీద వెళుతూ ఉంది.

అలా ద్వారకకు పోతున్న శ్రీ కృష్ణుడు దారిలో ఉదంకుని ఆశ్రమమును చూచాడు. ఉదంకుడు శ్రీ కృష్ణునికి అతిథి మర్యాదలు చేసాడు. ఉదంకుడు శ్రీ కృష్ణునితో ఇలా అన్నాడు.

“ కృష్ణా! హస్తినాపురంలో పాండవులు కౌరవులు క్షేమంగా ఉన్నారా. అన్నదమ్ములు అందరూ సయోధ్యతగా ఉన్నారా. నీవు వారి మధ్య సంధి కుదిర్చావా! కౌరవ పాండవులు ఎవరి రాజ్యములు వారు చేసుకుంటూ సుఖంగా ఉన్నారా! అని ఏమీ తెలియనట్టు అడిగాడు.

(ఉదంకుడు తెలిసీ తెలియనట్టు అడిగాడు అని మూలంలో ఉంది. కాని ఆ రోజుల్లో రవాణా సౌకర్యాలు కానీ,సమాచారము చేరవేసే సౌకర్యముగానీ లేవు. మనిషి వచ్చి చెబితేగానీ తెలియదు. కాబట్టి ఉదంకుడికి శ్రీకృష్ణుడు రాయబారమునకు వెళ్లాడని మాత్రము తెలుసు. ఎలాగంటే ఉదంకుని ఆశ్రమము హస్తినాపురము-- ద్వారక మధ్యలో ఉంది. బహుశా శ్రీకృష్ణుడు

హస్తినాపురము పోతూ పోతూ అక్కడ దిగి ఉదంకునికి తాను రాయబారమునకు పోతున్నట్టు చెప్పి ఉండవచ్చు. కాని తరువాత జరిగిన రాయబార వైఫల్యము, మహాభారత యుద్ధము, కౌరవుల నాశము, ధర్మరాజు పట్టాభిషేకము గురించి ఉదంకునికి తెలిసే అవకాశము లేదు అని అనుకోవాలి.)

శ్రీకృష్ణుడు కూడా తనకు ఏమీ తెలియనట్టు ఉదంకుడి మొహం చూచి ఇలా అన్నాడు. "ఓ మహర్షీ! నేను కురుపాండవులకు సంధి చెయ్యడానికి వెళ్లి ఉచితమైన మంచి మాటలు చెప్పాను. కొంచెం గట్టిగా గద్దించాను కూడా. నాకు తోచిన విధంగా నయానా భయానా సంధి చెయ్యడానికి ప్రయత్నం చేసాను. కానీ నామాటలు సుయోధనుడు, అతని తమ్ములు వినలేదు. నాకు తోడుగా భీష్ముడు ద్రోణుడు కూడా సంధిచేసుకొనడం మంచిది అని చెప్పారు. అక్కడ ఉన్న మునులు కూడా అదే విషయం చెప్పారు. కాని అతిలోభి అయిన సుయోధనుడు మా అందరి మాటలు పెడచెవిని పెట్టాడు. సంధికి ఒప్పుకోలేదు. కురు పాండవుల మధ్య యుద్ధము జరిగింది. ఆ యుద్ధములో కౌరవులు సమూలంగా నాశనము అయ్యారు. పాండవులు ఐదుగురు తప్ప ఎవరూ మిగలలేదు. కాలనిర్ణయమును ఎవరు తప్పింప గలరు?" అని అన్నాడు కృష్ణుడు.

ఆ మాటలు విన్న ఉదంకుడు కోపంతో ఊగిపోయాడు. "కృష్ణా! దీని కంతకూ నీవే కారణము. నీ మోసంతో కౌరవ కులమును నాశనము చేసావు. కౌరవ పాండవులకు సంధి చేసే శక్తి నీకు ఉండి కూడా నీవు ప్రయత్నించలేదు. నీ వలననే ఇంతఘోరం జరిగింది. కాబట్టి నీకు శాపం ఇస్తున్నాను." అని కోపంతో పలికాడు.

ఆమాటలు విన్న కృష్ణుడు ఉదంకునితో ఇలా అన్నాడు.

"మహర్షీ! నేను చెప్పబోవు మాటలుకూడా విని తరువాత తమరు ఇష్టం వచ్చినట్టు చేయండి. ఓ మహర్షి! నీ కోపం మాను. మునులకు కోపించడం తగదు. ప్రశాంత చిత్తంతో నేను చెప్పేది వినండి. అనవసరంగా నాకు శాపం ఇచ్చి తమరి అమూల్యమైన తపోబలమును వృధాచేసుకోకండి." అని అన్నాడు.

అప్పుడు ఉదంకుడు శాంతించాడు. "సరే. నీవు చెప్పుకోదగ్గది ఏదో చెప్పు. నేను శాంతంగా వింటాను." అని అన్నాడు.

అప్పుడు శ్రీ కృష్ణుడు చిరునవ్వుతో ఇలా అన్నాడు. "ఉదంకా! నేనెవరో నీకు తెలియ జెపుతాను.

సత్త్వ, రజస్ తమోగుణములు నా యందే ఉన్నాయి. నా ఆజ్ఞానుసారం ప్రవర్తిస్తాయి. మరుత్తులు, వసువులు, మొదలగు దేవతాగణము నా యందే ఉద్భవించాయి. ఈ విశ్వమంతా నేను వ్యాపించి ఉన్నాను. ఈసృష్టిఅంతా నా యందే నిండి ఉన్నది. పర, అపర తత్త్వములు నేనే. ఓం కారము, మూడు వేదములు,నాలుగు వర్ణములు,నాలుగు విధములైన ఆశ్రమములు, వాటికి సంబంధించిన సమస్త కర్మలు, స్వర్గము, మోక్షము, అన్నీ నేనే. నారూపాలే. యజ్ఞ యాగములలో నన్ను స్తుతించి యజ్ఞఫలమును పొందుతూ ఉంటారు. పాపములు చేసిన వారు కూడా, నన్ను భజించి, వారి పాపములకు ప్రాయశ్చిత్తము చేసుకుంటూ ఉంటారు.

ఈ లోకములో అధర్మము పెచ్చు పెరిగినపుడు నేను అవతరించి అధర్మమును రూపు మాపి, ధర్మరక్షణ చేస్తూ ఉంటాను. నేను బ్రహ్మగా,

విష్ణువుగా, మహేశ్వరుడుగా ఆయావిధులను నిర్వర్తిస్తూ ఉంటాను. అంటే సృష్టి స్థితి లయములను మూడు రూపములలో నిర్వర్తిస్తూ ఉంటాను. ఎప్పుడైతే ధర్మమునకు హాని కలుగుతుందో, నేను అధర్మ వర్తనులను నశింప జేసి, ధార్మికులను రక్షిస్తూ ఉంటాను. లోకోపకారం చేస్తూ ఉంటాను.

ఓ ఉదంకా! నేను సర్వ సమర్థుడిని అయి ఉండి కూడా, అధర్మ వర్తనులైన కౌరవులతో ధర్మ వర్తనులైన పాండవులను కలపడానికి ఎంతో ప్రయత్నించాను. నేను చేసిన ప్రయత్నములను వ్యాసుడు, మొదలగు మహా మునులు కూడా ప్రశంసించారు. కాని దుర్మదులైన కౌరవులకు నా మాటలు రుచించలేదు. అందువలన యుద్ధమే శరణ్యమైనది. అధర్మ వర్తనులైన కౌరవులు సమూలంగా నాశనమైనారు. ఇదీ జరిగింది. ఇప్పుడు నువ్వు అనదలచుకొన్నది అను. చెయ్యదలచుకొన్నది చెయ్యి.” అని పలికాడు శ్రీ కృష్ణుడు.

“శ్రీ కృష్ణా! నీవు ఎవరో నీ మహిమలు ఏమిటో నాకు ముందే తెలుసు. కాని నేను తాత్కాలికమైన కోపానికి గురి అయ్యాను. నిన్ను నిందించాను. నీ అమృతతుల్యమైన వాక్కులతో నా మనసులోని మాలిన్యాన్ని కడిగివేసావు. కాని నాకు ఒక కోరిక ఉంది. మహోన్నతమైన నీ విశ్వరూపమును చూడవలెనని కోరికగా ఉన్నది. నేను దానికి అర్హుడను అని నీవు అనుకుంటే నాకు నీ విశ్వరూపమును చూపించు.” అని ప్రార్థించాడు ఉదంకుడు.

ఉదంకుని మాటలు మన్నించాడు శ్రీ కృష్ణుడు. నాడు యుద్ధ భూమిలో అర్జునునికి చూపించిన విశ్వరూపమును ఉదంకునిచేత దర్శింపజేసాడు. అద్భుతము, అనిర్వచనీయము అయిన విశ్వరూపమును చూచి ఉదంకుడు భయము, ఆనందము, ఆశ్చర్యములకు ఒకేసారి లోనయ్యాడు. చేతులు జోడించి ఇలా ప్రార్థించాడు.

“ ఓ పుండరీకాక్షా! ఈ భూమి అంతా నీయొక్క పాదపద్మములతో నిండి పోయింది. ఆకాశమంతా నీ శిరస్సులతో నిండిపోయింది. నీ యొక్క నడుము అంతరిక్షము అంతా నిండిపోయింది. నీ భుజములు, చేతులు అన్ని దిక్కులను ఆక్రమించాయి. లెక్కలేనన్ని శిరస్సులతో, చేతులతో, కాళ్లతో ఈ విశ్వమంతా నీవే నిండి ఉన్నావు. మహాత్మా! నీ విశ్వరూపమును కళ్లారా చూచాను. ధన్యుడను అయ్యాను. నా మనసు తృప్తి చెందింది. లోకోత్తరమైన ఈ విశ్వ రూపమును ఉపసంహరించి, నీ జగన్మోహనాకారముతో నాకు దర్శనము ఇవ్వమని ప్రార్థిస్తున్నాను కృష్ణా!” అని ప్రార్థించాడు ఉదంకుడు.

శ్రీ కృష్ణుడు తన విశ్వరూపమును ఉపసంహరించాడు. “ఉదంకా! ఏదైనా వరము కోరుకో ప్రసాదిస్తాను.” అని అన్నాడు.

“ఓ మహాత్మా! సామాన్యులకు దుర్లభమైన నీ విశ్వరూపమును కనులారా చూచాను. ఇంతకన్నా నాకు వేరే వరం ఏం కావాలి. ఈ భాగ్యం చాలు నాకు.” అని అన్నాడు ఉదంకుడు.

“ఉదంకా! నా విశ్వ రూపమును దర్శించడం నీకు శుభములు కలిగిస్తుంది. కాని నీకు ఒక వరము ఇవ్వవలెనని కోరికగా ఉన్నది.” అడుగు అని అన్నాడు శ్రీకృష్ణుడు.

“ ఓ కృష్ణా ఈ ప్రాంతం అంతా కరవు ప్రాంతము. వర్షపు జలము కానీ భూగర్భజలము కానీ దొరకవు. కాబట్టి నాకు ఎప్పుడు కావాలంటే అప్పుడు నీరు లభించేటట్టు వరం ప్రసాదించు.” అని ప్రార్థించాడు.

“దానిదేముంది. నీకు నీరు కావాల్సి వచ్చినప్పుడు నన్ను స్మరించు. నీకు

నీళ్లు లభిస్తాయి.” అని వరం ఇచ్చాడు శ్రీ కృష్ణుడు.

తరువాత శ్రీ కృష్ణుడు ద్వారకకు వెళ్లి పోయాడు. తరువాత ఒకరోజు ఉదంకునికి దాహం వేసింది. ఎక్కడూ చుక్క నీరు దొరక లేదు. అప్పుడు ఉదంకునికి ఒక కడజాతి వాడు కనిపించాడు. అతని ఒంటి మీద బట్టలు లేవు. అతని చుట్టు కుక్కలు తిరుగుతున్నాయి. చాలా మురికిగా ఉన్నాడు. కాని అతని శరీరం నుండి నిర్మలమైన జలం కారుతూ ఉంది.

అతడు ఉదంకుని పిలిచి “ఉదంకా! నీకు దాహంగా ఉంది కదా. నా శరీరం నుండి కారుతున్న నిర్మలమైన జలం తాగు.” అని అన్నాడు. కాని ఉదంకుడు సందేహించాడు. “ఉదంకా! నీకు దాహంగా ఉందని తెలిసి వచ్చాను. నీకు నీరు అవసరము. అందుకని నా దేహము నుండి కారే నీరు తాగు.” అని అన్నాడు.

ఉదంకుడికి కోపం వచ్చి అతనిని వెళ్లి పొమ్మని అరిచాడు. అప్పుడు ఆ కడజాతి వాడు, అతని కుక్కలు మాయం అయ్యాయి. ఇంతలో కృష్ణుడు అక్కడకు వచ్చాడు. ఉదంకుడు కృష్ణుని చూచి ఇలా అన్నాడు.

“మహానుభావా! నిన్ను తలచుకుంటే జలం లభిస్తుంది అని అన్నావు కదా. కాని నీవు నన్ను ఈ కడజాతి వాని శరీరం నుండి కారే జలాన్ని తాగమంటు న్నావా. ఇదేనా నీవు నాకు ఇచ్చిన వరం.” అని అన్నాడు.

“”ఉదంకా! నీవు మంచి అవకాశాన్ని జారవిడుచుకున్నావు. నేను నీకు అమృతం ప్రసాదించమని దేవేంద్రుని కోరాను. మానవులు అమృతము తాగడానికి అర్హులుకారు అని దేవేంద్రుడు అన్నాడు. కాని నా మాట కాదన లేక

ఇంద్రుడు నీ కొరకు అమృతాన్ని పంపుతాను కాని ఒక నిబంధన. నేను ఛండాలుని రూపంలో ఉదంకుని వద్దకు వెళతాను. కాని అతడు నేను ఇచ్చే అమృతాన్ని ఇష్టపడక పోతే నేనేమీ చేయలేను. అని అన్నాడు. తరువాత ఇంద్రుడు చండాలుని రూపంలో నీ వద్దకు వచ్చాడు. అమృతాన్ని నీకు అందించాడు. కానీ నీవు తిరస్కరించావు. దానికి నేనేం చేయను. కాని నీకు ఇంకొక వరం ప్రసాదిస్తాను. నీకు సంవత్సరం పొడుగునా నీరు దొరికేట్లు చేస్తాను. నీవు నీరు కావాలి అని అనుకుంటే వెను వెంటనే మేఘాలు నీ దగ్గర వర్షం కురిపిస్తాయి. అలా అకాలంలో వర్షం కురిపించే మేఘాలు ఉదంక మేఘములు అని పేరుతో ప్రసిద్ధి చెందుతాయి. కాబట్టి నీ కోరిక తీరినట్టే కదా." అని అన్నాడు కృష్ణుడు. తరువాత శ్రీకృష్ణుడు వెళ్లిపోయాడు. అప్పటి నుండి ఉదంక మేఘాలు ఆ ప్రదేశంలో క్రమం తప్పకుండా వర్షం కురిపిస్తున్నాయి." అని వైశంపాయనుడు జనమేజయునికి ఉదంకోపాఖ్యానము చెప్పాడు.

అప్పుడు జనమేజయుడు వైశంపాయనుని ఇలా అడిగాడు.

"ఓ మునీంద్రా! ఈ ఉదంకుడు ఎవరు. అతడికి శ్రీ కృష్ణుని కూడా శపించ గలిగే శక్తి ఎలా వచ్చింది." వివరించండి అని అడిగాడు. అప్పుడు వైశంపాయనుడు జనమేజయునకు ఉదంకుని వృత్తాంతము ఈ విధంగా చెప్పసాగాడు. (ఈ ఉదంకుని కథ మీకు ఆదిపర్వములో వచ్చింది. మరలాచిన్న చిన్న మార్పులతో ఇక్కడకూడా చెప్పారు).

"ఓ జనమేజయ మహారాజా! ఉదంకునికి కల గురు భక్తి వలన, గురువునకు అతడు చేసిన సేవల వలన అతనికి అంతటి శక్తి వచ్చింది. ఉదంకుడు గౌతమునికి శిష్యుడు. విద్యాభ్యాసము పూర్తి అయిన తరువాత మిగిలిన శిష్యులందరికీ గౌతముడు ఎవరికి తగ్గట్టు వారికి తగిన వరాలు ఇచ్చి

పంపి వేసాడు. కాని ఉదంకునికి ఎటువంటి వరము ఇవ్వలేదు. అతనిని బయటకు పంపలేదు. కాని ఉదంకుడు గురువుగారైన గౌతముని భక్తితో సేవిస్తున్నాడు.

ఒక రోజు ఉదంకుడు మిక్కి లి బరువైన కట్టెల మోపును తెచ్చి ఆశ్రమం దగ్గర పడేసాడు. ఆ పడేయడంలో అతని జడ ఒకటి అందులో చిక్కుకున్నది. బలవంతంగా లాగడంతో ఆ జడతెగిపోయింది. ఆ జడలోని వెంట్రుకలు తెల్లగా మెరుస్తూ ఉన్నాయి. అంటే ఉదంకునికి ముసలి తనం వచ్చింది అని అర్థం అయింది. అది చూచి ఉదంకుడు బాధ పడుతున్నాడు. ఏడుస్తున్నాడు.

అది చూచాడు గౌతముడు. అతని కన్నీళ్లు భూమి మీద పడకుండా పట్టుకోమని తన కుమార్తెను పంపాడు. గౌతముని కుమార్తె తండ్రి ఆజ్ఞ ప్రకారము పోయి ఉదంకుని కళ్ల నుండి కారే నీళ్లను పట్టడానికి ప్రయత్నించింది. కాని ఆ కన్నీళ్లు సలా సలా కాగుతున్నాయి. చేతులు కాలడంతో వదిలేసింది. అప్పుడు గౌతముడు తన శిష్యుడు ఉదంకుని చూచి ఇలా అన్నాడు.

"ఉదంకా! ఎందుకు దుఃఖిస్తున్నావు. కారణము ఏమి?" అని అడిగాడు.

"గురువు గారూ! తమరు మిగిలిన శిష్యుల మీద చూపిన దయ నామీద చూపలేదు. వారు వెళ్లిపోయి హాయిగా గృహస్థు లయ్యారు. నాకు వయసు మీరిపోయింది. ముసలి వాడినయ్యాను. ఈ వయసులో నాకు వివాహం కాదు. అందుకే ఈ ఏడుపు." అని అన్నాడు.

గౌతముడు నవ్వి "ఉదంకా! దిగులుపడకు. నీకు మరలా యౌవనం

ప్రసాదిస్తున్నాను. అంతేకాదు. నా కూతురును ఇచ్చి వివాహం కూడా చేస్తాను. హాయిగా గృహస్థాశ్రమము స్వీకరించు.” అని అన్నాడు.

అప్పటికే వయసు మీరి పోయిన గౌతముని కుమార్తెకు కూడా యౌవనాన్ని అందాన్ని ప్రసాదించాడు గౌతముడు. ఇద్దరికీ పెళ్లి చేసాడు. అప్పుడు ఉదంకుడు “గురువర్యా! తమరు నాకు యౌవనాన్ని, యౌవ్వనవతి అయిన భార్యను ప్రసాదించారు. తమరి ఋణం ఎలా తీర్చుకోను. ఏదో ఒక పని చెప్పండి. అది సక్రమంగా నెరవేర్చి ఆ రూపేణా గురుదక్షిణ ఇచ్చుకుంటాను.” అని అన్నాడు.

“అదేమిటి ఉదంకా! నీవు నాకు వేరు గురుదక్షిణ ఇవ్వాలా! నీ గురుభక్తి, మంచి నడవడి ఇవే నాకు గురుదక్షిణ.” అని చెప్పి బయటకు వెళ్లాడు. అప్పుడు ఉదంకుడు గురు పత్ని అహల్య వద్దకు వెళ్లాడు. ఆమెను చూచి “అమ్మా! తమరైనా చెప్పండి. నేను ఏమి చెయ్యాలో.” అని అడిగాడు.

“అదేమిటి నాయనా! నీ గురువు గారి మాటలు నావికావా. అయినా నువ్వు అడుగుతున్నావు కాబట్టి చెబుతున్నాను. నీవు మిత్రసఖుడు అను వాని వద్దకు పోయి ఆయన భార్య వద్ద ఉన్న కుండలములు తెచ్చి నాకు ఇవ్వు. నేను సంతోషిస్తాను.” అని చెప్పింది గురుపత్ని.

ఉదంకుడు ఆ పని మీద వెళ్లాడు. కొంత సేపటికి గౌతముడు ఆశ్రమానికి తిరిగివచ్చాడు. ఉదంకుడు కనిపించలేదు. భార్యను పిలిచి ఉదంకుడు ఎక్కడకు వెళ్లాడు అని అడిగాడు. ఆమె తాను ఉదంకుని మిత్రసఖుని వద్దకు పంపాను అని చెప్పింది. “అయ్యో! ఆ సౌదాసుడు రాక్షసుడు. వాడు శాప వశాత్తు మనుష్య మాంసము తింటాడు. ఈ విషయం

ఉదంకునికి తెలియదు. ఏమవుతుందో ఏమో!" అని కంగారుపడ్డాడు గౌతముడు.

ఆ మాటలకు గౌతముని భార్య కూడా భయపడింది. "నాథా! నేను పొరపాటు చేసాను. ఉదంకునికి ఏ అపాయమూ కలగ కుండా చూడండి." అని ప్రార్థించింది. గౌతముడు నవ్వి భయపడవలసిన పనిలేదు. నేను ఉదంకునికి ఎలాంటి ఆపదా రానివ్వను. నిశ్చింతగా ఉండు." అని భార్యను ఊరడించాడు.

అక్కడ ఉదంకుడు మిత్రసఖుని వద్దకు వెళ్లాడు. అతనిని సౌదాసుడుఅని కూడా అంటారు. సౌదాసుని ఒక నిర్జనమైన అడవిలో చూచాడు. ఆ సమయంలో సౌదాసుని శరీరం అంతా రక్తం తో తడిసి ఉంది. కళ్లు ఎర్రగా ఉన్నాయి. భయంకరంగా ఉన్నాడు. కాని ఉదంకుడు సౌదాసుని చూచి భయపడలేదు. ధైర్యంగా అతని ముందు నిలబడి ఉన్నాడు.

సౌదాసుడు ఉదంకుని చూచి ఇలా అన్నాడు. "ఎవరునువ్వు! ఎక్కడికి పోతున్నావు. ఈ రోజు ఆహారం ఎలాగా అని చూస్తున్నాను. నువ్వు దొరికావు. నిన్ను విడిచిపెట్టను. నిన్ను చంపి తింటాను." అని అన్నాడు సౌదాసుడు.

"ఓ రాజా! నా పేరు ఉదంకుడు. నేను గురువుగారి పని మీద వెళుతున్నాను. గురుకార్యం మీద వెళ్లే వాడిని చంపడం మహా పాపము. నీవు ఈ అధర్మానికి ఒడిగట్టుతావా!" అని అన్నాడు ఉదంకుడు.

"ఓ బ్రాహ్మణా! నాకు దినములో మూడవ జాములో మనుష్య మాంసము ఆహారంగా తినమని నన్ను దేవతలు ఆదేశించారు. కాబట్టి ఈ మూడవ జాములో నాకు ఆకలిగా ఉంది. నిన్ను తిని నా ఆకలి తీర్చుకుంటాను." అని

అన్నాడు సౌదాసుడు.

"అలాగా అయితే మంచిదే. ముందు నేను గురువు గారి పని ముగించుకొని వస్తాను. అప్పుడు నీవు నన్ను తిని నీ ఆకలి తీర్చుకో. నేను అబద్ధం ఆడను. నా మాట నమ్ము. అయినా నీవు కూడా నిన్ను యాచించే వారి కోరికలు తీరుస్తావు కదా! నేను ఈ కోరికను నా స్వార్ధం కోసం కోరడం లేదు. గురువు గారి కొరకు కోరుకుంటున్నాను. కాబట్టి నా కోరిక తీరుస్తావని నమ్ముతున్నాను." అని అన్నాడు ఉదంకుడు.

ఆ మాటలకు సౌదాసుడు "సరే. అయితే నీ కోరిక ఏమిటి?" అని అడిగాడు.

"మహాత్మా! మా గురు పత్ని తమరి భార్య వద్దనున్న కుండలములు తీసుకొని రమ్మని నన్ను పంపింది. అవి ఇస్తే నేను వెళ్లి పోతాను. అవి నా గురువు గారి భార్యకు వచ్చి నీ దగ్గరకు వచ్చినీకు ఆహారం అవుతాను." అని అన్నాడు ఉదంకుడు.

దానికి సౌదాసుడు "ఆ కుండలములు నావి కావు కదా! ఇతరుల సొమ్ము నేను ఎలా ఇవ్వగలను. అవి తప్ప ఇంకేమన్నా అడుగు ఇస్తాను." అని అన్నాడు.

" నాకు ఇతరుల సొమ్ము అక్కర లేదు. నాకు కుండలములే కావాలి." అని అన్నాడు ఉదంకుడు.

"అయితే నీవు నా భార్య వద్దకుపోయి నేను పంపానని చెప్పి నీకు

కావాల్సిన కుండలములు ఆమెను అడిగి తీసుకో!" అని అన్నాడు.

"అయితే మీ ధర్మపత్ని ఎక్కడ ఉందో చెప్పండి. ఆమెనే అడిగి తీసుకుంటాను." అని అన్నాడు ఉదంకుడు.

"అదుగో ఆ కనపడేదే ఆమె నివాసము." అని చూపించాడు సౌదాసుడు.

ఉదంకుడు సౌదాసుని భార్య ఉండే మందిరమునకు వెళ్లాడు. "తల్లీ నమస్కారము. మా గురుపత్ని, అహల్య, తమరి వద్ద ఉన్న కుండలములు తీసుకు రమ్మని నన్నుపంపింది. తమరు కుండలములు ఇస్తే నేను తీసుకొని వెళతాను." అని అన్నాడు ఉదంకుడు.

"కుమారా! నీవు ఉదంకుడు అని, నాభర్త నిన్ను పంపాడు అని నాకు గుర్తు ఏమిటి. నీ దగ్గర గుర్తు ఏమన్నా ఉంటే చూపించు." అని అడిగింది సౌదాసుని భార్య.

ఉదంకుడు మరలా సౌదాసుని వద్దకు వచ్చాడు. "రాజా! నీ భార్య నన్ను గుర్తు తెమ్మని చెప్పింది. ఏదైనా గుర్తు ఇప్పించండి." అని అడిగాడు ఉదంకుడు.

"ఉదంకా! నేను నీకు కొన్ని మాటలు చెబుతాను. అవి యధాతథంగా చెప్పు. అవే నా గుర్తు అని ఈ విధంగా అన్నాడు.

"ఈ విధంగా క్షేమం అవుతుంది అని చెప్పలేము. కాని ఇది తప్ప వేరు

మార్గము లేదు." ఈ మాటలు చెప్పు చాలు." అని అన్నాడు.

ఉదంకుడు సౌదాసుని భార్య మదయంతి వద్దకు వెళ్లి అవే మాటలు చెప్పాడు. మదయంతి ఆ మాటలకు సంతోషించి "కుమారా! నీకు నేను కుండలములు ఇస్తాను.కాని ఒక్కమాట. ఈ కుండలముల కోసం దేవతలు, గంధర్వులు, నాగులు పొంచి ఉన్నారు. ఎన్నో ఉపాయములను పన్నుతున్నారు. కాబట్టి జాగ్రత్తగా ఉండు. ఈ కుండలములకు ఎంగిలి సోకినా, ఏమరుపాటున నీవు నిద్రించినా, నేల మీద పెట్టినా, దీనిని అపహరించే ప్రమాదము ఉంది. నీవు ఈ కుండలములను భక్తితో సేవిస్తే, పూజిస్తే నీకు ఆకలి, దప్పికలు ఉండవు. నీకు అగ్ని వలన, విషము వలన, భూత, భేతాళ, పిశాచముల వలన భయము కలగదు. ఈ కుండలములకు మరొక ప్రత్యేకత కలదు. ఈ కుండలములు పిల్లలు పెట్టుకున్నా, పెద్దవారు ధరించినా వారికి అతికినట్టు సరిపోతాయి. పైగా ఈ కుండలములు బంగారమును కురిపిస్తుంది. అందువల్ల అత్యంత అప్రమత్తతతో వీటిని జాగ్రత్తగా తీసుకొని పోయి నీ గురుపత్నికి ఇమ్ము." అని తగు జాగ్రత్తలు చెప్పి కుండలములు ఉదంకునికి ఇచ్చింది మదయంతి. ఉదంకుని ఆశీర్వదించింది.

ఉదంకుడు కూడా ఆ కుండలములు జాగ్రత్తగా భక్తితో తీసుకున్నాడు. తిరిగి సౌదాసుని వద్దకు వచ్చాడు. "దేవా! నీ వలన కృతార్థుడనయ్యాను. కాని నాకు ఒకటి అర్థం కాలేదు. నీవు నీ గుర్తుగా చెప్పిన మాటలు నాకు అర్థం కాలేదు. నీకు అభ్యంతరములేకపోతే వాటి అర్థము నాకు వివరించండి." అని అడిగాడు.

"ఓ బ్రాహ్మణ కుమారా! లోకంలో క్షత్రియులు బ్రాహ్మణులను పూజిస్తారు. నేను కూడా బ్రాహ్మణులను పూజిస్తాను. కాని ఒక బ్రాహ్మణుని పట్ల

నేను చేసిన చిన్న తప్పుకు ఇలా మానవ మాంస భక్షణ చేస్తున్నాను. నేను చేసిన పాపమునకు బ్రాహ్మణ పూజ ఒక్కటే మార్గము. కాని బ్రాహ్మణులను పూజించుట చాలా కష్టము. దీని వలన మేలు జరుగుతుంది అని చెప్పలేము. కాని ఇది తప్ప వేరు మార్గము లేదు. ఇదే నేను చెప్పిన మాటలకు అర్ధము.

నీవు బ్రాహ్మణుడవు. నీకు కుండలములు ఇచ్చి నా పాపం తొలగించుకొన వచ్చును అని భావించాను." అని అన్నాడు సౌదాసుడు.

ఉదంకుడి దర్శనము వలన రాక్షస ప్రవృత్తి కలిగిన సౌదాసునికి పూర్వజన్మ జ్ఞానము, వినయమూ, బ్రాహ్మణులకు దానం చెయ్యాలనే బుద్ధి ప్రాప్తించాయి.   ఉదంకుడు సౌదాసుని చూచి ఇలా అన్నాడు.

"మహానుభావా! నీ దయ వలన నాకు కుండలములు లభించాయి. నేను వెళ్లి వీటిని నా గురుపత్నికి ఇచ్చి నీకు ఇచ్చిన మాట ప్రకారము తిరిగి నీ వద్దకు తిరిగి వస్తాను. అప్పుడు నీవు నన్ను భక్షించి నీ ఆకలి తీర్చుకో." అని అన్నాడు.

అప్పుడు సౌదాసుడు ఉదంకుని చూచి ఇలా అన్నాడు. "నేను చంపుతాను అని తెలిసీ నా వద్దకు తిరిగి వస్తాను అన్నావు. నీ సత్య నిష్టకు నేను ప్రీతి చెందాను. నీవు చేసిన తపస్సుతో నా దుఃఖమును తొలగించు." అని ప్రార్ధించాడు.

" ఓ రాజా! మంచి మనసు కలవారికి, పొరపాటున ఆపదలు కలిగినే వెంటనే తొలగిపోతాయి. నీ సుగుణములే నీపాపమును పోగొడతాయి. నా గురువు గౌతముని కరుణ నీమీద ప్రసరించింది. నీవు కృతార్ధుడివి అయ్యావు. నీకు శుభం జరుగుతుంది." అని అన్నాడు ఉదంకుడు.

సౌదాసుని వద్ద సెలవు తీసుకొని ఉదంకుడు జింక చర్మముతో చేసిన సంచిలో పెట్టిన కుండలములతో సహా గురు పత్నివద్దకు ప్రయాణం అయ్యాడు. దారిలో ఉదంకునికి ఆకలి వేసింది. ఒక పళ్ల చెట్టును చూచాడు. కుండలములు ఉన్న సంచిని ఆ చెట్టు కొమ్మకు తగిలించాడు. ఆ చెట్టు ఎక్కి పండ్లను కోసి తింటున్నాడు.

ఇంతలో గట్టిగా గాలి వీచింది. ఆ గాలి తాకిడికి ఆ కుండలములు ఉన్న సంచి కింద పడింది. అక్కడే పొంచి ఉన్న ఒక నాగు పాము ఆ సంచిని నోట కరచుకొని వేగంగా పారిపోయింది. ఇది చూచాడు ఉదంకుడు. గబగబా చెట్టు దిగాడు. ఆ పామును వెంబడించాడు. ఆ పాము ఒక పుట్టలో కి దూరింది. ఉదంకుడు ఒక కర్ర తీసుకొని ఆ పుట్టను తవ్వసాగాడు. ఆ త్రవ్వకానికి భూమి కంపించింది.

ఇంతలో దేవేంద్రుడు ఒక బ్రాహ్మణ వేషంలో అక్కడకు వచ్చాడు. "విప్రోత్తమా! అంత చిన్న కర్రతో తవ్వి పాతాళమునకు మార్గముచెయ్యడం సాధ్యమా? ఎందు కంటే ఇక్కడి నుండి పాతాళము వెయ్యి యోజనముల దూరంలో ఉంది. నీ కుండలములు దొంగిలించిన నాగు పాము ఎవరో తెలుసా! అతడు నాగరాజు ఐరావతుని కుమారుడు." అని అన్నాడు బ్రాహ్మణుని వేషంలో ఉన్న దేవేంద్రుడు.

"విప్రోత్తమా!   కుండలములు పాతాళంలో ఉన్నా సరే నేను వెళ్లి తీసుకొని వస్తాను." అని పలికాడు ఉదంకుడు.

దేవేంద్రునికి ఉదంకుని ధృఢమైన సంకల్పము నచ్చింది. అందుకని ఉదంకుడు చేతిలో ఉన్న కర్రముక్కకు వజ్రాయుధమునకు ఉన్న వాడి వేడి శక్తి

ప్రసాదించాడు. ఉదంకుడు ఆ కర్రతో భూమిలో ఒక్క పోటు పొడవగానే భూదేవి కూడా వజ్రాయుధమునకు భయపడి దారి ఇచ్చింది. ఆ దారి గుండా ఉదంకుడు పాతాళంలో ఉన్న నాగలోకమునకు వెళ్లాడు.

పటిష్ఠమైన కోట గోడలు ద్వారములు, అగడ్తలు కల ఆ నాగలోకము చూడగానే ఉదంకుడికి తాను తిరిగి కుండలములు పొందడం అంత సులభం కాదు అనిపించింది. ఇంతలో దారిలో అతనికి ఒక   గుర్రం కనిపించింది. ఆ గుర్రము మొహం అరుణ వర్ణము (ఎరుపు రంగు) లోనూ, శరీరం నలుపు రంగులోనూ, తోక శ్వేత వర్ణములోనూ ప్రకాశిస్తున్నాయి. ఆ గుర్రము ఉదంకుని ఇలా అంది.

"ఓ ఉదంకా! నీవు నాకు తెలుసు. నేను నీవు నీ ఆశ్రమములో రోజూ పూజించే అగ్నిహోత్రుడను. నేను నీకు కుండలములు ఎక్కడ ఉన్నాయో చెబుతాను. నీవు ఏమీ అనుకోకుండా నా వెనక భాగంలో నీ ఊపిరి ఊదు." అని అన్నాడు.

ఉదంకుడు ఆ గుర్రము వెనక భాగంలో ఊదాడు. అప్పుడు ఆ గుర్రము శరీరం నుండి సెగలు పొగలు వచ్చాయి. ఆ పొగ నాగ లోకం అంతా అలము కొంది. వాయు భక్షణతో జీవించే నాగులకు ఊపిరి ఆడలేదు. విల విల లాడుతున్నారు. కుండలములు దొంగిలించిన ఐరావతుని కుమారునికి కూడా ఊపిరి ఆడక గిలా గిలా కొట్టుకుంటున్నాడు. వేరు దారి లేక నాగ రాజులు అందరూ కలిసి ఆ కుండలములను తెచ్చి ఉదంకునికి ఇచ్చి అతని శరణు వేడారు. ఉదంకుడు వారిని క్షమించి, వెంటనే తన ఆశ్రమమునకు పోయి గురుపత్నికి కుండలములు అందచేసాడు.

గౌతముడు ఉదంకుని చూచి ఇలా అన్నాడు. “ఉదంకా! రాక్షస ప్రవృత్తి కలిగిన సౌదాసుని ప్రసన్నం చేసుకొని కుండలములు సంపాదించడం, అగ్ని దేవుని ప్రసన్నం చేసుకొని నాగ రాజు దగ్గర నుండి కుండలములు సంపాదించడం నీవే చేయగలవు. ఇది మరొకరికి సాధ్యమయ్యేపని కాదు.” అని అన్నాడు గౌతముడు.

ఇదీ ఉదంకోపాఖ్యానము అని వైశంపాయనుడు జనమేజయునికి ఉదంకుని చరిత్ర వివరించాడు. తరువాత కథ ఇలా చెప్పసాగాడు.

“జనమేజయ మహారాజా! ఉదంకుని వద్ద నుండి బయలు దేరిన శ్రీ కృష్ణుడు ద్వారకాపురి చేరుకున్నాడు. ఆ సమయంలో రైవతక పర్వతము నకు ఉత్సవములు జరుగుతున్నాయి. ద్వారకాపురి వాసులందరూ ఆ ఉత్సవము నకు పోవడానికి సమాయత్తమవుతున్నారు. శ్రీకృష్ణుని ద్వారకాపురి ప్రవేశంతో వారు ఆగిపోయారు. శ్రీ కృష్ణునికి స్వాగతం పలికారు. శ్రీ కృష్ణుడు ముందు తల్లి తండ్రులు దేవకీ వసుదేవులను, అన్న బలరాముని కలిసి వారికి ప్రణామాలు చేసాడు. వారికి ధర్మనందనుడు చెప్పిన ప్రణామాలు అర్పించాడు. తరువాత, తన తమ్ముళ్లను, కుమారులను భార్యలను కలిసి వారికి ఆనందం కలుగచేసాడు.

తరువాత ఒకనాడు వసుదేవుడు తన కుమారుడు శ్రీ కృష్ణుని దగ్గర కూర్చోపెట్టుకొని “నాయనా కృష్ణా! మహా భారత యుద్ధము జరిగిందని వాళ్లు వాళ్లు చెప్పుకుంటుంటే విన్నాను. కాని పూర్తి వివరములు తెలియలేదు. నీవు ఆ యుద్ధ విశేషములు నాకు చెప్పవా!” అని అడిగాడు.

“తండ్రీ! మహాభారత యుద్ధము 18 రోజులు జరిగింది. ఆ యుద్ధ

విశేషములు చెప్పడానికి చాలా రోజులు పడుతుంది. కాని ప్రముఖులు చేసిన యుద్ధవిశేషాలు క్లుప్తంగా వివరిస్తాను.

తండ్రీ! ఇరు వైపున మోహరించిన సైన్యము 18అక్షౌహిణులు. అందులో కౌరవ సైన్యం 11 అక్షౌహిణులు. పాండవ సైన్యము 7అక్షౌహిణులు. కౌరవ సైన్యాధ్యక్షుడు భీష్ముడు. భారత యుద్ధం 18 రోజులు హోరాహోరీగా జరిగింది. భీష్ముని చంపడానికి పాండవులు శిఖండిని ఉపయోగించారు. శిఖండిని ముందు నిలబెట్టుకొని అర్జునుడు భీష్ముని పడగొట్టాడు. కాని భీష్ముడు ఉత్తరాయనపుణ్యకాలము వచ్చే దాకా ఆగి తరువాత ఈ శరీరం వదిలిపెట్టాడు. అప్పటిదాకా అంపశయ్య మీద కాలం గడిపాడు. భీష్ముడు పడిపోయిన తరువాత ద్రోణుడు సర్వసైన్యాధ్యక్షుడు అయ్యాడు. ఆయన 5 రోజులు యుద్ధం చేసాడు. ద్రుపద కుమారుడు ధృష్టద్యుమ్నుడు, ధర్మరాజు సాయంతో ద్రోణుని చంపాడు. తరువాత అంగదేశాధీశుడు కర్ణుడు సర్వసైన్యాధ్యక్షుడు అయ్యాడు. కర్ణుడు రెండురోజులు యుద్ధం చేసాడు. తుదకు అర్జునుని చేతిలో పరమపదించాడు. మరునాడు శల్యుని సారధ్యంలో కౌరవ సేన యుద్ధమునకు సమాయత్త మయింది. కాని సగం దినం లోనే అతను ధర్మరాజు చేతిలో మరణించాడు. తరువాత వచ్చిన శకుని, వచ్చీ రాగానే సహదేవుని చేతిలో చంపబడ్డాడు. అప్పటికే సుయోధనుని తమ్ముళ్లు, బంధువులు, స్నేహితులు అందరూ యుద్ధంలో మరణించారు. సుయోధనుడు ఒంటరిగా మిగిలాడు. ఆ అవమానం తట్టుకోలేక సుయోధనుడు ఒక మడుగులో దాక్కున్నాడు. అతని జాడ తెలుసుకున్న పాండవులు ఆ మడుగు దగ్గరకు వెళ్లారు. సుయోధనుని సూటిపోటీ మాటలతో రెచ్చగొట్టారు. మడుగులోనుండి బయటకు వచ్చేట్టు చేసారు. తరువాత భీమసుయోధనులు గదాయుద్ధం చేసారు. భీముడు సుయోధనుని తొడలు విరుగ గొట్టి చంపాడు. సుయోధనుని మరణంతో పాండవులకు సంపూర్ణ విజయం లభించింది.

కాని అంతలోనే ఒక అపశృతి దొర్లింది. ఆ రోజు రాత్రి గురు పుత్రుడు అశ్వత్థామ, పాండవ శిబిరములలో ప్రవేశించి ఉపపాండవులతో సహా, పాండవ సేనలను మట్టుపెట్టాడు. సర్వనాశనం చేసాడు. ఆరోజు నేను పాండవులు ఆ శిబిరములలో లేము. అందు వలన నేను,పాండవులు బతికి బయటపడ్డాము. ఆ ప్రకారంగా 18 దినములు జరిగిన మహాభారతయుద్ధములో, పాండవుల వంక నేను, పాండవులు, సాత్యకి తక్క మిగిలిన వారు అందరూ మరణించారు. కౌరవుల వంక అశ్వత్థామ, కృపాచార్యుడు, కృత వర్మ తక్క మిగిలిన వారందరూ మరణించారు. యుయుత్సుడు పాండవుల వంక వచ్చాడు కాబట్టి అతడూ బతికిపోయాడు. ఇదీ భారత యుద్ధ కథ." అని చెప్పాడు కృష్ణుడు.

ఇది విని వసుదేవుడు చింతాక్రాంతుడయ్యాడు.   వసుదేవుడు ఇంకా బాధపడతాడు అని అభిమన్యుని చావు గురించి వారికి చెప్పడం ఇష్టం లేక చెప్పలేదు. కాని పక్కనే ఉన్న సుభద్ర దుఖం ఆపుకోలేక పోయింది.

"అన్నా! మీ తండ్రి వసుదేవుడు చెవులారా వినేటట్టు నా కుమారుడు అభిమన్యుడు మరణించిన తీరు కూడా చెప్పు అన్నా!" అని వసుదేవుడు వినేటట్టు ఏడ్చింది. దుఃఖము ఆపుకోలేక భూమి మీద పడిపోయింది సుభద్ర. వసుదేవుడు అక్కడ ఉన్న యాదవులు ఆ మాటలు విని మరింత దుఃఖించారు. వారి నందరినీ ఓదార్చడం శ్రీ కృష్ణుని వంతు అయింది. తరువాత మెల్ల మెల్లగా అన్ని వివరాలు చెప్పాడు. అభిమన్యుడు మరణించడం, కుంతీదేవి అభిమన్యుని భార్య ఉత్తరను, అభిమన్యుని తల్లి సుభద్రను ఓదార్చడం, తరువాత ధర్మరాజు, ధృతరాష్ట్రుడు కౌరవులకందరికీ తర్పణములు వదలడం, బ్రాహ్మణులకు దానములు ఇవ్వడం, వారి పేరుమీద అనేక ధర్మకార్యములు చెయ్యడం సవిస్తరంగా వివరించాడు కృష్ణుడు. అందరూ మెల్ల మెల్లగా ఆ దుఃఖము నుండి బయట పడ్డారు." అని వైశంపాయనుడు జనమేజయునకు

వివరించాడు.

“ఓ వైశంపాయన మహర్షీ! వ్యాసుడు ధర్మరాజును అశ్వమేధ యాగము చేయమని ఆదేశించాడు కదా. ధర్మరాజు ఆ యాగమును ఎలా నిర్వహించాడు. తెలియజేయండి.” అని అడిగాడు. అప్పుడు వైశంపాయనుడు ఇలా చెప్పసాగాడు.

“ఓ జనమేజయ మహారాజా! తన మీద వాత్సల్యంతో అశ్వమేధ యాగము చెయ్యమని ఆదేశించిన తరువాత, ధర్మరాజు తన తమ్ములను చూచి ఇలా అన్నాడు. “భీమార్జుననకుల సహదేవులారా! వింటిరి కదా వ్యాసమహర్షి ఆదేశము. ఆ యాగము చేయుటకు మన వద్ద ధనము లేదు. వ్యాసుల వారు చెప్పినట్టు బ్రాహ్మణులు దాచిన ధనమును తీసుకురావలసిన ఆవశ్యకత ఉన్నది. మరి ఆ నిధిని హిమాలయ ప్రాంతముల నుండి ఎలా తీసుకురావాలి. దానికి ఏమేమి ఏర్పాట్లు చెయ్యాలి. ఈ విషయంలో మీ మీ అభిప్రాయములను తెలపండి.” అని అడిగాడు.

అప్పుడు భీముడు ధర్మరాజుతో ఇలా అన్నాడు. “అన్నయ్యా ధర్మనందనా! మనము ఆ పరమేశ్వరుని నియమ నిష్ఠలతో పూజించి, ఆయన కరుణను పొంది, ప్రమథగణములను పూజించి, ఆ స్థలములో భూత బలులు ఇచ్చి, ఆ నిధిని తీసుకొని వస్తాము. కాబట్టి మన వద్ద ధనము లేదు అన్నచింత మనకు అక్కరలేదు. ఆపనికి తమరు సముచిత సైన్యముతో బయలు దేరాలి.” అని అన్నాడు భీముడు.

భీముని మాటలకు అర్జునుడు, నకుల సహదేవులు తమ అంగీకారమును తెలిపారు. తమ్ముల మాటలకు ధర్మరాజు ఎంతో సంతోషించాడు.

హిమాచలమునకు పోవుటకు నిశ్చయించుకున్నాడు.

పెదనాన్న గారు అయిన ధృతరాష్ట్రుని అనుమతి తీసుకొనటకు ఆయన వద్దకు వెళ్లాడు. తాను అశ్వమేధ యాగము చేయవలెనని సంకల్పించినట్టు ధృతరాష్ట్రునితో చెప్పాడు. ఆయన ఆ మాటలు విని తన కుమారులు లేనందుకు ఎంతో విలపించాడు. ధర్మరాజు ధృతరాష్ట్రుని పాదములు పట్టుకొని, గాంధారి వింటూ ఉండగా వ్యాస మహర్షికి తనకు జరిగిన సంభాషణ, వ్యాసమహర్షి తనను ఆశ్వమేధ యాగము చేయమని ఆదేశించడం మొదలగు విషయములు అన్ని సవిస్తరంగా చెప్పాడు. యాగం చేయడానికి ధృతరాష్ట్రుని అనుమతి పొందాడు.

తరువాత తన తల్లి అయిన కుంతీ దేవి వద్దకు పోయి అశ్వమేధయాగము గురించి ఆమెకు కూడా చెప్పాడు. ఆ మాటలు విని కుంతీదేవి చాలా సంతోషించింది. కుంతీ దేవి అనుజ్ఞ కూడా తీసుకొని ధర్మరాజు ఆ స్థాన మండపమునకు వచ్చాడు. యుయుత్సునికి హస్తినాపుర సంరక్షణ బాధ్యత అప్పగించాడు. అతనికి తోడుగా విదురుని నియమించాడు. సైన్యాధిపతులకు ప్రయాణ సన్నాహములు చేయమని ఆదేశించాడు. తరువాత సమస్త దేవతలను, పితరులను పూజించాడు. దాన ధర్మములు చేసాడు. అగ్ని కార్యము నిర్వర్తించాడు. తన పురోహితుడు ధౌమ్యునికి నమస్కరించాడు. తరువాత తనరథము మీద కూర్చున్నాడు. దారిలో బ్రాహ్మణుల యొక్క పుణ్యస్త్రీల యొక్క ఆశీర్వాదములు స్వీకరిస్తూ తన పురోహితుడు ముందు నడువగా హిమాచలమునకు పయనమయ్యాడు. ధర్మజుని వెంట భీమార్జున నకుల సహదేవులుకూడా తమ తమ రథముల మీద ప్రయాణమయ్యారు.

దారిలో వారి సామంత రాజులు కూడా వచ్చి వారిని కలిసారు. కొన్ని

రోజులు ప్రయాణము చేసి ధర్మరాజాదులు హిమవత్పర్వతము చేరుకున్నారు. ఒక సమతల ప్రదేశములో విడిది చేసారు.

ఆ సమయంలో వ్యాసుడు వారి వద్దకు వచ్చాడు. ధర్మరాజు తన తమ్ములతో వ్యాసునికి ఎదురు వెళ్లి ఆయనకు స్వాగత సత్కారములు చేసాడు. వ్యాసునికి అర్ఘ్యము పాద్యము సమర్పించి ఉచితాసనము మీద కూర్చోపెట్టాడు. తరువాత చేయవలసిన పనుల గురించి వ్యాసుని అడిగాడు.

"ధర్మనందనా! ఈ రోజు రాత్రికి మీరందరూ నిష్ఠగా దర్భ చాపలమీద పడుకోండి. రేపు ఉదయమే లేచి శివుని అర్చించండి." అని చెప్పాడు వ్యాసుడు.

మరునాడు ఉదయము పాండవులందరూ వేకువ జామునే మేలుకొన్నారు. స్నానాదికములు ఆచరించి దర్భల మీద మహాశివుని ప్రతిష్ఠించారు. ధూప,దీప,నైవేద్యములతో పూజించారు. పాయసమును సమర్పించారు. తరువాత ప్రమథ గణములను ఆవాహన చేసి పూజించారు. కుబేరుడు,మణిభద్రుడు మొదలగు యక్షులను భక్తితో ఆవాహన చేసి పూజించారు. తరువాత పురోహితుడు ధౌమ్యుడు ముందు నడువగా ధర్మరాజు తన తమ్ములు వెంటరాగా, ఆ నిధి ఉన్న చోటికి వెళ్లాడు. ఆ నిధిని ఆవహించి ఉన్న భూతములను ఎర్రని పూలతోనూ, మాంసముతో చేసిన పదార్థముల తోనూ, పేలాలతోనూ అర్చించారు.

భూత తృప్తి చేసిన తరువాత ఆ ప్రదేశములో త్రవ్వమని తన సేవకులను ఆజ్ఞాపించాడు ధర్మరాజు. కొంత లోతు తవ్వగానే ఆ నిధి బయట పడింది. అప్పుడు ధర్మరాజు వ్యాసుని పాదములకు సాష్టాంగ నమస్కారము చేసాడు.

వ్యాసుడు ధర్మజుని ఆశీర్వదించాడు. తరువాత ధర్మరాజు ఆ నిధికి బలులు సమర్పించాడు. పూజలు చేసాడు. తరువాత ఆ నిధిని అనేక వేల బండ్ల మీదికి ఎక్కించాడు. ఆ నిధిలో బంగారం తో చేసిన బిందెలు, చెంబులు, గృహోప కరణములు, రోళ్లు రోకళ్లు ఉన్నాయి. ఇంకా బంగారు దిమ్మలు, కణికలు ఉన్నాయి. ధర్మరాజు వాటిని మూటలు కట్టించి, సంచులలో ఎత్తించి బండ్ల మీదికి ఎత్తించాడు. వేల కొద్ది బండ్లు హస్తినకు సాగిపోయాయి. బరువు ఎక్కువ కాబట్టి అక్కడక్కడా మజిలీలు చేస్తూ ప్రయాణం సాగించారు.

ఇది ఇలా ఉండగా, అక్కడ ద్వారకలో శ్రీ కృష్ణుడు ధర్మరాజు చేయబోయే అశ్వమేధ యాగము గురించీ, ధర్మరాజు తమకు పంపిన ఆహ్వానము గురించి తెలియజేసాడు. తరువాత శ్రీ కృష్ణుడు ధర్మరాజు హిమాచలమునకు పోవుటయు, నిధిని సంపాదించుటయు ఆ నిధిని హస్తినకు తరలించుటయు విని మిక్కిలి సంతోషించాడు. శ్రీకృష్ణుడు తన అన్నగారు అయిన బలరాముడు, సాత్యకి, కృతవర్మ, ప్రద్యుమ్నుడు, సాంబుడు మొదలగు యాదవ ప్రముఖులతో కలిసి హస్తినాపురమునకు వచ్చాడు. వారి రాక విని ధృతరాష్ట్రుడు, గాంధారి సంతోషించారు. యుయుత్సుని, విదురుని వారిని తీసుకొని వచ్చుటకు పంపారు. విదురుడు, యుయుత్సుడు వెళ్లి శ్రీకృష్ణుని బలరాముని యాదవ ప్రముఖులకు స్వాగతం పలికి అంతః పురానికి తీసుకొని వచ్చారు.

శ్రీకృష్ణుడు, బలరాముడు, యాదవ ప్రముఖులు ముందు ధృతరాష్ట్రుని, గాంధారిని దర్శించుకొని వారికి ప్రణామాలు అర్పించారు. తరువాత కుంతీదేవిని కలుసుకున్నారు. సుభద్ర తన అత్తగారైన కుంతీ దేవి వద్దకు పోయి ఆమె ఆశీర్వాదము తీసుకొంది. విదురుడు, యుయుత్సుడు, శ్రీ కృష్ణునికి, బలరామునకు, యాదవులకు తగిన విడిది ఏర్పాట్లు చేసారు.

ఆ సమయంలో గర్భిణితో ఉన్న అభిమన్యుని ధర్మపత్ని ఉత్తర గర్భ వాసాన తమరి జనకుడు పరీక్షిత్తు జన్మించాడు. దాసీలు ఉత్తర కు పుత్రుడు జన్మించాడు అని ప్రసూతి గృహము నుండి బయటకు వచ్చి చెప్పారు. అందరూ ఆనందోత్సాహాలలో ఓలలాడారు. కాని ఇంతలో మరొక దుర్వార్త. గర్భంలోనే చనిపోయిన బిడ్డ పుట్టాడు అని వెలువరించారు. అందరూ దుఃఖ సాగరంలో మునిగిపోయారు.

ఈ విషయం శ్రీ కృష్ణునికి తెలిసింది. వెంటనే శ్రీ కృష్ణుడు, సాత్యకిని వెంటబెట్టుకొని కుంతీదేవి దగ్గరకు వెళ్లాడు. ఆ సమయంలో కుంతీదేవి, ద్రౌపది, సుభద్ర పెద్దపెట్టున ఏడుస్తున్నారు. శ్రీ కృష్ణుని చూచి ఇంకా బిగ్గరగా ఏడవసాగారు. అప్పుడు కుంతి కృష్ణునితో ఇలా అంది.

“కృష్ణా! నాకు నీవే గతి. వేరెవ్వరూ లేరు. నీ మేనల్లుడు అభిమన్యునికి కుమారుడు కలిగాడు. కాని చచ్చిపోయి పుట్టాడు. ఈ క్రూరాత్ముడు అశ్వత్థామ ప్రయోగించిన బ్రహ్మాస్త్రము వలన గర్భములోనే చనిపోయినాడు. బ్రహ్మాస్త్రము మహిమ వలన మాడి మసిఅయిపోయాడు. కృష్ణా! ఈ బాలుని నీవే బతికించాలి. ఆనాడు నీవు చెప్పిన మాట, చేసిన ప్రతిజ్ఞ గుర్తుకు తెచ్చుకో. “ఉత్తర రాకుమారి గర్భమును నేను రక్షిస్తాను.” అని అన్నావు. “ఉత్తర కడుపులో ఉన్న బిడ్డను కాపాడుతాను” అని ప్రతిజ్ఞ చేసావు.

కృష్ణా! నాప్రాణాలు, ద్రౌపది, సుభద్రల ప్రాణాలు నీచేతిలో ఉన్నాయి. బిడ్డ బతికితే మేము బతుకుతాము. లేకపోతే మేమందరమూ చస్తాము. ఈ బిడ్డ చనిపోతే పాండవ వంశంలో పితరులకు పిండప్రదానము చేయుటకు తిలోదకములు వదలుటకు ఎవ్వరూ మిగలరు. కాబట్టి ఈ బిడ్డను బతికించు. మత్స్యరాకుమారి ఉత్తర శోకమును పోగొట్టు.

ఓ దేవా! కృష్ణా! నీవు పాండవ వంశమును నిలిపిన వాడవు. ఈ పాండవ వంశాంకురమును బతికించు.” అని ప్రార్థించింది కుంతి. శోకము తట్టుకోలేక నేలవాలిపోయింది.

అక్కడే ఉన్నసుభద్ర శ్రీకృష్ణుని చూచి ఇలా మొరపెట్టుకుంది. “అన్నయ్యా! ఆ అశ్వత్థామ భీముని చంపడానికి బ్రహ్మశిరోనామకాస్త్రమును ప్రయోగించాడు. కాని ఆ అస్త్రమునకు నేనూ, నా భర్త అర్జునుడు ఫలితమును అనుభవిస్తు న్నాము. వంశాంకురమును పోగొట్టుకున్నాము. నీ మరిది అర్జునుడు ఇప్పటికీ తన కుమారుడు అభిమన్యుని తల్చుకుంటూ కుమిలిపోతున్నాడు. అప్పుడు మనుమడు కూడా చనిపోయినాడని తెలిస్తే ఆయన పరిస్థితి ఎలా ఉంటుందో ఊహించలేము. ఇంక ధర్మరాజు, భీముడు, నకుల సహదేవులు ఈ దుఃఖాన్ని ఎలా తట్టుకుంటారు.

అన్నయ్యా మరిచిపోయావా! అశ్వత్థామ బ్రహ్మశిరోనామకాస్త్రాన్ని ప్రయోగించినపుడు దానిని నిర్వీర్యం చేస్తానని పలికావు. నీ మాటలతో మేము ఊరట చెందాము. కానీ నీ మాటలు ఫలించినట్టు కనపడలేదు. కాబట్టి మా యందు దయయుంచి పాండవ కులమును కాపాడు. పాండవ వంశ ఉద్ధారకుడిని కాపాడు.

అన్నయ్యా! నీవు ఉండగా పాండవులకు భంగపాటు కలగదు. కానీ ఇప్పుడు నీ ఎదురుగానే ఆ అశ్వత్థామ పాండవుల వంశాంకురాన్ని నాశనం చేసాడు. ఓ భక్తవత్సలా! ఈ చరాచర జగత్తులో మరణించిన వారిని బతికించడం నీ ఒక్కడికే సాధ్యపడుతుంది అని నాకు తెలుసు. అలాంటిది నీ మేనత్త కొడుకు నీకు ఆప్తుడు, నీ సఖుడు అయిన అర్జునుని మనుమడు అకాల మరణం చెందితే ఊరుకుంటావా!

అన్నయ్యా! ఈ దుఃఖ భారంతో మేము ఏమేమో మాట్లాడాము. నీ శక్తి తెలియకుండా ప్రవర్తించాము. మమ్ములను క్షమించు. ఈ బిడ్డను బతికించు." అని దీనంగా వేడుకుంది సుభద్ర.

కుంతీ సుభద్రల మాటలకు కృష్ణుని హృదయం ద్రవించింది. అందరూ వింటూ ఉండగా కృష్ణుడు ఇలా అన్నాడు.

" ఎవరూ విచారించకండి. ఈ బిడ్డను నేను బతికిస్తాను." అని పెద్దగా అన్నాడు కృష్ణుడు.

ఆమాటలకు అందరూ సంతోషించారు. తన వెంట కుంతీదేవి, ద్రౌపది, సుభద్ర వెంటరాగా కృష్ణుడు ప్రసూతి గృహానికి వెళ్లాడు. వెంటనే తెల్లటి పూలు, ఆవాలు, లాజలు, పూర్ణ కుభంతో పుణ్యజలాలు, తెప్పించాడు. అగ్ని హోత్రం జ్వలింపజేసాడు. అక్కడ పదునైన ఆయుధములను, లేచిగుళ్లను పేర్చారు.

అందరి కంటే ముందు ద్రౌపది వెళ్లి "అమ్మా ఉత్తరా! లేచి చూడమ్మా! శ్రీ కృష్ణుడు వచ్చాడు. నిన్ను చూడ్డానికి వచ్చాడు." అని చెప్పింది.

ఉత్తర కళ్లు తెరిచింది. భారంగా లేచి కూర్చుంది. కృష్ణునికి నమస్కారం చేసింది. "దేవాది దేవా! నీవు భక్తుల ఆర్తిని బాపుతావని ప్రతీతి. నీదయ మామీద చూపించు. ఈ మృతశిశువును పునర్జీవితుడిని చెయ్యి. నేను భర్తను పోగొట్టుకున్నాను. తుదకు బిడ్డను కూడా పోగొట్టుకొని ఎలా బతుకగలను. అయినా నీ మేనల్లుని కుమారుడిని చంపే సామర్థ్యము ఆ అశ్వత్థామకు ఉందా! కృష్ణా! నా భర్త అభిమన్యుడు చనిపోయినప్పుడే నేను సహగమనం చెయ్యాల్సి ఉంది. కానీ ఈ బిడ్డ కోసం బతికాను. ఇప్పుడు నేను చనిపోయి స్వర్గమునకు

పోతే నా భర్త అభిమన్యుడు తన కుమారుని గురించి అడిగితే ఏమని సమాధానము చెప్పను.

అయినా పరంధామా! ఈ విధంగా నా కుమారుడు చనిపోతాడని ఆనాడే తెలిస్తే, నేను నా భర్తతో సహగమనము చేసేదాన్ని కదా! నాకు కొడుకు పుట్టగానే, ఆ కొడుకును ఎత్తుకొని శ్రీ కృష్ణుల వారి దగ్గరకు పోయి మురిపెంతో నా కుమారుని చూపాలని అనుకున్నాను. కానీ ఆ క్రూరాత్ముడు అశ్వత్థామ నా ఆశలన్నీ వమ్ముచేసాడు." అంటూ బిడ్డ శవాన్ని ఒడిలోపెట్టుకొని ఏడుస్తూ ఉంది ఉత్తర.

ఆ మృత శిశువును చూచి ఉత్తర "ఒరేయ్ కన్నా! లేవరా! మీ తాతగారు, శ్రీ కృష్ణుల వారు వచ్చారు. లేచి నమస్కారం చెయ్యి నాయనా! పెద్దలు వచ్చినపుడు అలా పడుకొని ఉండటం తగునా!" అని కొడుకును నిద్రలేపినట్టు లేపింది. అంతలో కొడుకు మరణాన్ని తలుచుకొని తలుచుకొని ఏడుస్తూ సొమ్మసిలి పడిపోయింది ఉత్తర. ఆమె శోకము చూచి అక్కడ ఉన్న వారంతా కన్నీరుమున్నీరు అయ్యారు.

అప్పుడు శ్రీ కృష్ణుడు "అమ్మా ఉత్తరా! భయపడకు. నీ కుమారుని నేను బతికిస్తాను." అని అన్నాడు.

వెంటనే పాదప్రక్షాళనము చేసాడు. ఆచమనము చేసాడు. శుచి అయ్యాడు. అశ్వత్థామ ప్రయోగించిన బ్రహ్మ శిరోనామకాస్త్రమును నిర్వీర్యము చేసాడు. మృతశిశువును శయ్య మీద ఉంచమని అన్నాడు. కృష్ణుని ఆ బాలుని చూచి "ఈ బాలుని నేను బతికిస్తాను. ఉత్తరకు, సుభద్రకు, పాండవులకు మనస్సులకు ఆనందం చేకూరుస్తాను." అని పలికాడు.

తరువాత ఈ విధంగా పలికాడు.....

నేను శత్రువుల తో సైతమూ ఎన్నడూ అసత్యము పలుకని వాడినయితే, యుద్ధభూమిలో ఎన్నడూ వెనుకంట వేయని వాడనైతే, ఈ శిశువు వెంటనే పునరుజ్జీవితుడు అగుగాక!

నేను బ్రాహ్మణుల ఎడల అచంచల మైన భక్తి విశ్వాసములు కలవాడనైతే, ఎల్లప్పుడూ ధర్మము తప్పని వాడనైతే, ఈ ఉత్తర కుమారుడు పునరుజ్జీవితుడు అగు గాక!

అర్జునుని ఎడల నా మనస్సులో ఏనాడూ విరోధ భావము లేని వాడనైతే, ఈ బాలుడు బతుకు గాక!

ధర్మ సంస్థాపనార్థము నేను కంసాదులను వధించడం నిక్కువమైతే, నేను చేసిన ఈ ధర్మ సంస్థాపన ఆర్యజనులకు ఆయోద యోగ్యమైతే, ఈ శిశువు బతుకుగాక!

నేను ఎల్లప్పుడూ సత్యమును, ధర్మమును, బ్రహ్మచర్యమును పాంటిచే వాడినైతే ఈ బాలుడు బతుకు గాక!

అని శ్రీ కృష్ణుడు గాఢంగా పలికాడు.

ఆ మాటలకు బాలునిలో చలనం కలిగింది. మెల్లిగా కాళ్లు చేతులు కదిలాయి. నెమ్మదిగా కళ్లు తెరిచాడు.

అది చూచి కుంతీదేవి, ద్రౌపది, సుభద్ర మొదలగువారు అమితానందాన్ని పొందారు. వారి కళ్లలో ఆనందాశ్రువులు నిండాయి. వారి దేహములు పులకించాయి. రోమములు నిక్కపొడుచుకున్నాయి. అక్కడ ఉన్న జనులందరూ ఆనందోత్సాహములతో కేరింతలు కొట్టారు. ఆకాశంనుండి దివ్యవాణి శ్రీ కృష్ణుని స్తుతించింది.

ఓ జనమేజయ మహారాజా! అప్పుడు మీ తండ్రి గారు ఉన్న ఆ పురుటి ఇల్లు మీ తండ్రిగారి తేజస్సుతో ప్రకాశించింది.” అని జనమేజయుడు వైశంపాయనునికి చెప్పాడు.

అప్పటి దాకా కదలిక లేకుండా ఉన్న బిడ్డ ఒక్కసారి కాళ్లు చేతులు ఆడిస్తూ కళ్లు తెరిచి కేరింతలు కొడుతుంటే ఉత్తర ఆ ఆనందం తట్టుకోలేక పోయింది. బిడ్డను పొదివి పట్టుకొని శయ్య దిగి పరుగు పరుగున వచ్చి శ్రీ కృష్ణుని పాదాల మీద పడిపోయింది. శ్రీ కృష్ణుడు ఆమెను ఆదరంతో లేవనెత్తాడు.

అంతలోనే యాదవులందరూ ఆ పసిబిడ్డకు ఎన్నో అలంకారాలు బహుమతులు సమర్పించారు. అప్పుడు కృష్ణుడు అందరూ వింటూ ఉండగా ఇలా ప్రకటించాడు.

“ పాండవ వంశము అంతా నశించి పోయింది అనుకుంటున్న తరుణంలో జన్మించిన వాడు కావున ఇతనికి పరీక్షిత్తు అనే పేరుపెడుతున్నాను.” అని బహిరంగంగా ప్రకటించాడు. అప్పటినుండి నీ తండ్రికి పరీక్షిత్తు అనే పేరు సార్ధకమయింది. ఓ జనమేజయ మహారాజా! ఆ ప్రకారంగా శ్రీ కృష్ణుడు పాండవ సంతతిని నిలిపాడు.

ఒక మాసము గడిచింది. నీ తండ్రి నెల వయసు బిడ్డ అయ్యాడు. అప్పటికి ధర్మరాజు, భీమార్జున నకుల సహదేవులు బంగారు రాసులు ఎత్తించుకొని వేలాది బండ్లతో హస్తినాపురము చేరుకున్నారు. వారికి స్వాగత సన్నాహాలు చేయమని కృష్ణుడు విదురుని, యుయుత్సుని నియోగించాడు. హస్తినాపుర వీధులను శోభాయమానంగా అలంకరించారు. తోరణాలు కట్టారు. అరటి స్తంభాలు పాతారు. కస్తూరితో కళాపు చల్లారు. ముత్యాల ముగ్గులు

పెట్టారు. పూర్ణ కుంభములతో పాండవులకు స్వాగతము పలికారు.

శ్రీ కృష్ణుడు, బలరాముడు, విదురుడు, యుయుత్సుడు యాదవులు పాండవులకు ఎదురు వెళ్లి వారికి స్వాగతం పలికారు. సువర్ణ రాసులతో సహా పాండవులు హస్తినాపుర నగర ప్రవేశం చేసారు. ధర్మరాజు, తన తమ్ములతో ముందు ధృతరాష్ట్రుడు, గాంధారిని దర్శించుకున్నారు. తరువాత తమ తల్లి కుంతీ దేవిని దర్శించుకున్నారు. తరువాత ఒక మండపములో కొలువుతీరారు.

ఆ సమయంలో ఉత్తర మృత శిశువును ప్రసవించడం, శ్రీకృష్ణుడు ఆ మృతశిశువును పునరుజ్జీవింపచేయడం, ఆ శిశువునకు పరీక్షిత్తు అని నామకరణం చేయడం అన్నీ విపులంగా చెప్పారు. ధర్మరాజాదులు ఇది అంతా విని ఆశ్చర్యపోయారు. పాండవులు శ్రీ కృష్ణుని అనేక విధముల స్తుతించారు.

తరువాత కొన్ని దినములకు వ్యాసుడు వారి వద్దకు వచ్చాడు. ధర్మరాజాదులు వ్యాసునికి అర్ఘ్య పాద్యాదులు ఇచ్చి సత్కరించారు. ధర్మరాజు వ్యాసుని చూచి ఇలా అన్నాడు.

“ఓ మునీంద్రా! తమరి దయ వలన అశ్వమేధ యాగమునకు కావలసిన ధనము సమకూరినది. తమరి అనుమతి అయితే అశ్వమేధ యాగమును ప్రారంభిస్తాను.” అని అన్నాడు.

“ ధర్మనందనా! నీకు శుభములు కలుగు గాక! అశ్వమేధ యాగము నిర్విఘ్నముగా నెరవేరుగాక!” అని దీవించాడు.

అప్పుడు ధర్మరాజు శ్రీ కృష్ణుని చూచి “కృష్ణా! ఆపద్బాంధవా! నీ కరుణా

కటాక్ష వీక్షణములతో భారత యుద్ధములో విజయము సాధించాము. ఈ అశ్వమేధ యాగము కూడా నీ చేతుల మీదుగా జరిపించి మమ్ములను కృతార్థులను చెయ్యి. మాకు తల్లి తండ్రి గురువు దైవమూ అన్నీ నీవే. నీవు ఆజ్ఞాపించు. నా ఆజ్ఞానువర్తులమై మేము అశ్వమేధ యాగమును నెరవేరుస్తాము." అని వినయంగా ప్రార్థించాడు ధర్మరాజు.

"ధర్మనందనా! వ్యాసులవారు ఆజ్ఞాపించారు.మనందరం ఈ యాగమును చేద్దాము. ఈ యాగంతో నీ మనసులోని పరితాపమంతా పటాపంచలవుతుంది. అసలు అశ్వమేధ యాగము చేయడం వలన కలిగే ఫలము అన్ని ఫలముల కన్నా మేలైనది అని నీకు ముందే చెప్పాను కదా! నేనే నిన్ను అశ్వమేధ యాగము చెయ్యమని చెప్పినపుడు మరలా నా అనుమతి దేనికి. నీవే ఈయాగమునకు కర్తవు. నీవు మమ్ములను ఆజ్ఞాపించు. నీ ఆజ్ఞానువర్తులమై మేము యాగనిర్వహణ చేస్తాము." అని అన్నాడు కృష్ణుడు.

ఆ మాటలకు ఎంతో సంతోషించాడు ధర్మరాజు. వ్యాసుని చూచి "మహానుభావా! యాగ దీక్షకు సుముహూర్తము తమరు నిర్ణయించండి. తగిన సంస్కారములను ఆచరించండి." అని ప్రార్థించాడు.

"ధర్మనందనా! ఈ యాగమును నేనూ, యాజ్ఞవల్క్యుడు పైలుడు ముగ్గురము కలిసి నిర్వహిస్తాము. రాబోవు చైత్రమాసములో పౌర్ణమాస్య నాడు దివ్యమైన ముహూర్తము. యజ్ఞాశ్వము కొరకు అశ్వనిపుణులను పంపించు. యాగములో వేదోక్తముగా విడువ బడిన ఆ ఉత్తమాశ్వము ఈ భూమండలం అంతా కలయ తిరుగుతుంది. నీ యశస్సును భూమండలం అంతా వ్యాపింపజేస్తుంది. యాగమునకు కావలసిన సంభారములు సిద్ధం చేయించు. పనిముట్లను తయారు చేయించు." అని ఆదేశించాడు వ్యాసుడు.

అప్పుడు ధర్మరాజు అశ్వశాస్త్రము తెలిసిన వారిని పిలిపించి సకల శుభ లక్షణములు కలిగిన ఉత్తమాశ్వమును ఎంపిక చేసి తీసుకురావలసినది అని ఆజ్ఞాపించాడు. యజ్ఞమునకు కావలసిన పనిముట్లను అన్నీ బంగారం తో తయారు చేయించమని ఆజ్ఞలు ఇచ్చాడు.

కాలక్రమేణా ఉత్తమాశ్వము, బంగారముతో చేయబడిన పనిముట్లు, సకల సంభారాలు సమకూరాయి. ధర్మరాజు వ్యాసుని వద్దకు పోయి అన్ని ఏర్పాట్లు పూర్తి అయ్యాయి అని మనవి చేసాడు. వ్యాసుడు ఆ హయమును చూచి సంతృప్తి చెందాడు. .

అప్పుడు ధర్మరాజు వ్యాసునితో ఇలా అన్నాడు. "మహర్షి! ఈ అశ్వమును వేదోక్తముగా అర్చించి వదులుతాము. కాని దీనిని అనుసరించి రక్షించు వీరుడెవరో తమరే నిర్ణయించండి." అని అన్నాడు.

"ధర్మనందనా! ఇంకెవరున్నారు. దివ్యాస్త్ర కోవిదుడు, బుద్ధిమంతుడు, శౌర్యము, పరాక్రమము కలవాడు అయిన అర్జునుడే దీనికి సమర్థుడు. నీవు యాగ దీక్షలో ఉంటావు. భీముడు, నకులుడు రాజ్యాన్ని రక్షిస్తూ ఉంటారు. సహదేవుడు అంతఃపుర రక్షణ చూస్తూ ఉంటాడు." అని అన్నాడు వ్యాసుడు.

అప్పుడు ధర్మరాజు అర్జునుని పిలిచి "అర్జునా! భగవాన్ వ్యాసమహర్షి చెప్పిన మాటలు విన్నావు కదా! ఈ అశ్వము యాగాశ్వము. దీనిని నీవు సంరంక్షించవలెను. నీకు తక్క ఈ పని వేరే వారికి శక్యము కాదు. కాబట్టి, ఈ పనిమీద నీవు వెళ్లవలసి ఉంటుంది. ఈ యాగాశ్వము ఎక్కడెక్కడ తిరుగుతుందో అక్కడక్కడ ఉన్న రాజులకు ఇది యాగాశ్వము. యాగ దీక్షలో ఉన్నది అని చెప్పు. ఏ ఆటంకమూ లేకుండా ఈ యాగాశ్వము అన్ని

ప్రాంతములలో తిరిగేటట్టు చూడు. ఆ యాగాశ్వమును పట్టుకున్న రాజులతో యుద్ధము చెయ్యకు. ఎవరినీ చంపకు. ఆ రాజులందరికీ అశ్వమేధయాగమునకు నా ఆహ్వానమును అందించు. అని అన్నాడు ధర్మరాజు.

వ్యాసుడు ఆదేశించినట్టు భీముని, నకులుని రాజ్య పరిరక్షణకు నియోగించాడు. సహదేవుని అంతఃపుర రక్షణకు నియోగించాడు. మిగిలిన పనులకు ఆయారంగములలో నిష్ణాతులను నియోగించాడు. గాంధారీ, ధృతరాష్ట్రుల అనుమతి తీసుకున్నాడు. తల్లి కుంతీదేవి అనుమతి తీసుకున్నాడు. ద్రౌపదితో సహా అశ్వమేధ యాగము చెయ్యడానికి ఉద్యుక్తుడయ్యాడు ధర్మరాజు.” అని వైశంపాయనుడు జనమేజయునకు చెప్పినట్టు సూతుడు శౌనకాది మహామునులకు మహాభారత కథను చెప్పాడు.

మహాభారతము,

అశ్వమేధ పర్వము,

తృతీయాశ్వాసము సంపూర్ణము

ఓం తత్సత్ ఓం తత్సత్ ఓం తత్సత్.